

Egenvård-Samverkan mellan kommunerna och regionen i Gävleborg län

Titel: Egenvård-Samverkan mellan kommunerna och regionen i Gävleborg län	Dokumentkategori: Rutin	Omfattning: Hälso- och sjukvården Region Gävleborg och länets kommuner
Dokumentägare: Biträdande Hälso- och sjukvårdsdirektör	Dokumentansvarig: Samordnare/sakkunnig, HSR, Ledningsstöd	Beslutsinstans: Länsledning Valfärd
Diarienummer:		Datum för översyn:

Innehåll

Inledning	2
Definition Egenvård	3
Kunskapsstöd	3
Lagändringar	3
Syfte3	
Ansvar och roller.....	4
Definitioner	4
Hälso- och sjukvårdsåtgärd.....	4
Utförare	4
Den behandlande legitimerade hälso- och sjukvårdspersonalen	4
Den enskilde alternativt vårdnadshavaren	4
Handläggare inom socialtjänsten	4
Ansvarig chef inom socialtjänsten för utförande	5
Personal inom socialtjänst som utför insatsen	5
Personal inom skolan	5
Genomförande.....	5
Bedömning.....	5
Riskbedömning	6
Samverkan, samordning och planering för egenvård med god kvalitet.....	6
Utbildning och uppföljning.....	6
Läkemedel.....	7
Ansökan om insats	7
Egenvårdsbedömning.....	7
Omprovning	7
Kommunikation och implementering	7
Dokumentinformation	8
Referenser.....	8

Inledning

Egenvård är reglerad i en lag, **Lag om egenvård(SFS 2022:1250)**. Lagen innehåller bestämmelser om hälso-och sjukvårdsåtgärder som utförs i form av egenvård.

I lagstiftningen finns inga bestämmelser om hur en egenvårdsbedömning ska utföras eller vad som ska ingå i en sådan bedömning. Vilka hälso- och sjukvårdsåtgärder som kan vara egenvård bedöms i varje enskilt fall. Det kan vara allt från enklare sjukvårdsåtgärder, som exempelvis såromläggning och påtagning av stödstrumpor, till mer avancerade åtgärder som hemdialys och respiratorvård i hemmet. När egenvård utförs gäller inte hälso- och sjukvårdslagen.

Definition Egenvård

Med egenvård avses en hälso- och sjukvårdsåtgärd som behandlande legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal har bedömt att en patient kan utföra själv eller med hjälp av någon annan. Egenvård som den enskilde utför själv eller med hjälp av någon annan omfattas inte av hälso- och sjukvårdslagen(2017:30). Bedömning, planering och uppföljning av egenvård ingår i hälso-och sjukvårdslagen (2017:30). **Säkerhet i utförandet för den enskilde är avgörande** om en åtgärd kan ses som egenvård eller inte.

Kunskapsstöd

Socialstyrelsen har tagit fram Kunskapsstöd för egenvård – enligt egenvårdslagen som ett stöd till ledning och personal inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och LSS-verksamhet.

Kunskapsstödet har fokus på när personer behöver hjälp av någon annan med egenvården.

Med kunskapsstödet vill Socialstyrelsen bidra till en mer jämlik och trygg egenvård och främja samordning, planering och patientsäkerhet. Socialstyrelsens kunskapsstöd omfattar inte egenvård i skolan, vilket däremot rutinen för Gävleborgs län gör.

[Egenvård - Socialstyrelsen](#)

Lagändringar

Från den 1 januari 2023 infördes ett nytt grundläggande behov i Lagen om stöd och service (LSS 1993:387) till vissa funktionshindrade. Det är det stöd som behövs under större delen av dygnet på grund av ett medicinskt tillstånd som innebär fara för en persons liv eller en överhängande allvarlig risk för hennes eller hans hälsa. Lagändringen gäller rätten till personlig assistans för den som behöver egenvård.

I Hälso- och sjukvårdslagen(2017:30) har det införts en bestämmelse om hälso-och sjukvårdens skyldigheter, när vård ges till personer med varaktiga funktionsnedsättningar ska det särskilt övervägas om vården kan ges på ett sätt som möjliggör för den enskilde att delta i samhällslivet och att leva som andra. (5 kap, 9§).

Syfte

Syfte med rutinen är att reglera hur hälso-och sjukvård, socialtjänst och skola ska samverka vid bedömning och planering av egenvård, då den enskilde behöver hjälp vid utförande.

Ansvar och roller

Biträdande Hälso- och sjukvårdsdirektör Region Gävleborg

Fastställare av dokumentet på uppdrag av Länsledning Velfärd.

Länsledning ansvarar att informera, kommunicera och implementera dokumentet i respektive organisation. Alla dokument är publicerade på samverkanswebben.

Definitioner

Hälso- och sjukvårdsåtgärd

Åtgärd för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. En hälso- och sjukvårdsåtgärd får endast bedömas kunna utföras som egenvård om det är förenligt med kravet på en god och säker vård. Vilka hälso- och sjukvårdsåtgärder som kan utföras som egenvård kan inte anges generellt utan måste bedömas individuellt.

Utförare

Utförare är den aktör eller person som i sin yrkesutövning ska hjälpa till i utförandet av egenvårdsinsatsen, det kan till exempel vara personlig assistent eller personal som utför egenvården i en verksamhet som omfattas av socialtjänstlagen eller LSS. Den som bistår med att utföra ett egenvårdsuppdrag ansvarar för denna insats till dess ett nytt beslut fattats

Den behandlande legitimerade hälso- och sjukvårdspersonalen

Vid varje patientmöte där egenvård kan bli aktuellt behöver hälso- och sjukvårdspersonalen ta ställning till om hälso- och sjukvårdsåtgärden kan utföras av patienten själv eller med hjälp av någon annan. Den behandlande legitimerade hälso- och sjukvårdspersonalen ansvarar för bedömning, planering och uppföljning samt vid behov utbildning och information/instruktion till den som ska utföra egenvården. Om den enskilde behöver praktisk hjälp för att utföra egenvården, ska den behandlande legitimerade yrkesutövaren samråda med den eller de som ska hjälpa den enskilde för att säkra utförandet. Samrådet måste dock ske med hänsyn till reglerna om sekretess och tystnadsplikt.

Den enskilde alternativt vårdnadshavaren

Ansvarar själv eller med stöd av annan för genomförandet och ansöker om bistånd hos handläggare inom socialtjänsten om hon eller han behöver hjälp med utförandet av egenvården. Av förarbetena framgår att det inte finns krav på att den enskilde ska medverka aktivt i vårdåtgärderna när det gäller egenvård som utförs med hjälp av någon annan.¹

Handläggare inom socialtjänsten

Utredar och fattar beslut utifrån den enskildes ansökan samt utifrån den egenvårdsplanering som egenvårdsbedömningen utgör. Det är den som är ansvarig för socialtjänst- eller LSS-verksamhet som avgör om hjälp med egenvård ingår i verksamhetens uppdrag.

¹ 17 Prop. 2021/22:244 s. 24

Handläggningen kräver rimlig tid såväl vid insatsbedömning som vid avisering av otillfredsställande egenvård i ordinärt boende.

Ansvarig chef inom socialtjänsten för utförande

Verkställer beslut och gör bedömning om hur genomförandet av beviljad insats ska dokumenteras. Ansvarar för att informera den legitimerade personalen som gjort egenvårdsbedömningen om det framkommer risker vid utförandet eller om det skett förändringar. Ansvarar för att personalen har den kompetens som behövs för uppgiften, läs under rubriken *Den behandlande legitimerade hälso- och sjukvårdspersonalen*.

Personal inom socialtjänst som utför insatsen

Utför insatsen enligt uppdrag och påkallar ansvarig chef uppmärksamhet när insatsen behöver omprövas eller att risker upptäckts.

Personal inom skolan

Vårdnadshavarnas tillsynsansvar för sina barn, enligt 6 kap. Föräldrabalken, övergår till förskolan, skolan samt fritidshem den tid som barnet vistas där. Det ska finnas rutiner för vad som ska göras för att uppfylla denna skyldighet.

Ansaret för egenvård kan vårdnadshavare inte lämna över utan att den behandlande legitimerade hälso- och sjukvårdspersonalen har gjort en ny bedömning. Rektorn vid skolan har ansvar för att ha rutiner avseende utförandet av egenvård så att det stödjer elevens utveckling. Skolan (rektor) behöver få egenvårdsbedömningen från hälso- och sjukvården kring beslut, åtgärder, uppföljning och aktuella kontaktuppgifter. Elevhälsans medicinska personal kan vara delaktig i planeringen men har inte ansvar för att utföra egenvård.

Genomförande

Bedömning

Det är den behandlande legitimerade hälso- och sjukvårdspersonalen, inom sitt ansvarsområde, som ska göra en bedömning om en hälso-och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård. Vilket underlag som behövs för att göra en patientsäker bedömning behöver hälso- och sjukvårdspersonalen avgöra i varje enskilt fall utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. De risker som eventuellt identifierats får värderas, hanteras och vägas samman med patientens önskemål och behov. Egenvårdsbedömningen skiljer sig alltså inte från andra bedömningar som görs inom hälso- och sjukvården.

Bedömning ska ske i samråd med den enskilde och utgå från dennes fysiska och psykiska hälsa samt livssituation. Den som gör bedömningen ska informera patienten vad egenvård innebär. Bedömningen kan göras i flera steg och flera professioner kan bidra i bedömningen. När hälso- och sjukvården inhämtat tillräckligt underlag görs ett ställningstagande om hälso- och sjukvårdsåtgärden kan utföras i form av egenvård eller inte.

Vilka åtgärder som kan utföras som egenvård kan inte anges generellt utan är beroende av omständigheterna i varje enskilt fall. Diagnosen är inte avgörande för bedömning av egenvård. Ambitionen ska vara att skapa ett så normalt liv som möjligt.

Bedömningen kan behöva justeras om patientens hälsotillstånd ändras.

När patienter kan behöva hjälp av någon annan än närstående med egenvården, kan det vara aktuellt att ta initiativ till en samordnad individuell planering (SIP) som en del av underlag till bedömningen.

Riskbedömning

När hälso- och sjukvården inhämtat underlag vägs information samman. De risker som identifierats värderas, hanteras och vägs samman med patientens önskemål, individuella förutsättningar och behov. Resultatet utgör bedömningen av hur hälso- och sjukvårdsåtgärden kan utföras. Det är inte förenligt med gällande regelverk att överlämna en hälso- och sjukvårdsåtgärd till den enskilde eller en annan utförare i form av egenvård om det innebär att patientsäkerheten äventyras.

Samverkan, samordning och planering för egenvård med god kvalitet

Samordning och planering kan vara aktuellt i olika delar i egenvårdsprocessen och en samordnad individuell plan (SIP) kan behöva upprättas. Vid SIP-mötet kan hälso- och sjukvården tydliggöra vilken egenvård som den enskilde behöver hjälp med. Det är viktigt att klargöra vilken kompetens som behövs och vilken kompetens som finns i verksamheten som ska utföra egenvården.

Den som gjort bedömningen tar ställning till om den enskilde behöver praktisk hjälp av närstående, eller annan utförare för att utföra egenvården. Om personen behöver hjälp av socialtjänst ska den enskilde ansöka om insatsen egenvård.

Dokumentationen som beskriver bedömningen och planeringen ska överlämnas till handläggaren inom socialtjänsten som underlag för dennes beslutsfattande.

Planeringen ska göras i samråd med den eller de som ska hjälpa den enskilde. När tillsynsansvaret övergår från vårdnadshavare till förskola, skola och fritidshem ska planeringen ske i samråd med rektor. Närstående till vuxna personer har inte någon skyldighet att hjälpa till med egenvården.

Den som har gjort bedömningen ansvarar även för att egenvården omprövas om förutsättningarna ändras samt att egenvården regelbundet följs upp, om det inte är uppenbart obehövligt. Hur det sker framgår av dokumentationen så att den som har fortsatt ansvar för hälso- och sjukvården kan följa upp enligt plan

Utbildning och uppföljning

Om behov finns ansvarar den som har gjort egenvårdsbedömningen för instruktion och/eller utbildning, detta görs i samråd med ansvarig chef/utförare. Det ska framgå av dokumentationen hur uppföljning ska ske så att egenvården kan utföras säkert.

Den som bedriver verksamheten som ska hjälpa till med egenvården ansvarar för att personalen har den kompetens som behövs för uppgiften. Om personalen inte har tillräcklig kunskap och kompetens om hur egenvården ska utföras behöver man gemensamt ta fram en plan för utbildning. Huvudfokus är att den enskilde får behovet tillgodosett så god vård kan upprätthållas. Innan allt är klart ansvarar hälso- och sjukvården.

Egenvårdsbedömningen görs under yrkesansvar enligt patientsäkerhetslagen. Om en patient drabbas av eller utsätts för risk att drabbas av allvarlig vårdskada på grund av bedömningen om egenvård, ska det anmälas enligt Lex Maria.

Om någon riskerar att skadas i samband med att socialtjänsten eller LSS utför egenvård kan det bli aktuellt att göra en anmälan enligt Lex Sarah.

Läkemedel

Läkemedelshanteringen kan bedömas som egenvård. Exakt vad som kan utföras som egenvård är inte reglerat i lagen utan ska bedömas i enskilt fall.

Ansökan om insats

Vid behov av hjälp med att utföra egenvården ansöker den enskilde om detta enligt gällande rutiner för biståndsansökan i kommunen. Vid denna ansökan bifogas en kopia av egenvårdsintyget/dokumentationen av den individuella egenvårdsbedömningen. Biståndshandläggare utreder, fattar beslut och skickar beställningen till vald utförare. Tills beslutet är fattat ansvarar hälso- och sjukvården för att utföra insatsen.

Egenvårdsbedömning

I egenvårdsbedömningen ska följande framgå:

1. vilken åtgärd som har bedömts som egenvård,
2. om den enskilde själv eller med hjälp av någon annan ska utföra egenvården,
3. hur information och instruktioner till dem som ska utföra egenvården ska ges,
4. frekvens och tidsåtgång
4. vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas, om den enskilde har drabbats av eller har utsatts för risk att drabbas av skada eller sjukdom i samband med egenvården,
5. vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas, om den enskildes situation förändras,
6. hur och när bedömningen av egenvården ska följas upp, och
7. när en omprövning av egenvården ska göras och vem som har detta ansvar.

Omprövning

Om det upptäckts risker eller förändringar sker i utförandet ska kommunens chef/handläggare fylla i blanketten [Avisering – Egenvård](#) och skicka blanketten till berörd verksamhet inom hälso- sjukvården för avisering till nytt ställningstagande kring egenvårdsansvaret. Bekräftelse på mottagen avisering ska ske omgående. Omprövning ska ske enligt plan eller då förutsättningar förändras. Om det behövs skyndsamt kontakt ska kontakt tas via kontaktpuppgifter som står i planeringsunderlaget. Vid livshotande tillstånd kontaktas 112, för icke-livshotande tillstånd kontaktas 1177 för sjukvårdsrådgivning.

Kommunikation och implementering

Denna rutin får inte brytas ner på underliggande nivå utan samråd med dokumentansvarig. Rutinen publiceras på samverkanswebben. [Samverkanswebben Egenvård](#)

Dokumentinformation

Denna rutin har tagits fram av en gemensamt sammansatt arbetsgrupp från kommunerna och Region Gävleborg.

- Samordnare Länsledning Velfärd
- Kvalitetssamordnare, VO Ortopedi, Region Gävleborg
- Kvalitetssamordnare, Primärvård Västra Gästrikland, Region Gävleborg
- Kvalitetssamordnare, Barn-och ungdomspsykiatri, Region Gävleborg
- Bitr. VEC/vårdkoordinator, Kirurgi, Region Gävleborg
- Enhetschef, Primärvård, Premicare Bergsjö HC
- MAS Söderhamns kommun
- Biståndschef Ovanåkers kommun
- Biståndschef Gävle kommun
- Elevhälsochef Ovanåkers kommun
- Enhetschef Personlig assistans, Gävle kommun
- Biståndshandläggare Gävle kommun
- Bitr biståndschef Gävle kommun
- Enhetschef Natt/larm, Gävle kommun
- MAR Gävle kommun

Referenser

Dokument	Plats
Lag om Egenvård	Riksdagen.se
Överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård	Samverkanswebben
Egenvård- planering gemensam formulär	Samverkanswebben
Egenvård- avisering om otillfredsställande egenvård	Samverkanswebben
Socialstyrelsen-Meddelandeblad 2023	Socialstyrelsen.se
Kunskapsstöd egenvård-Socialstyrelsen	Egenvård - Socialstyrelsen

Bilaga 1

Egenvård – ny struktur för bedömning, planering och uppföljning

Så här ser den nya journalmallen ut för bedömning, planering och uppföljning av egenvård. Inget av fälten är tvingande och dokumentationen kommer därför att kunna vara mer eller mindre omfattande.

Bedömning av egenvård

Patientens behov av egenvård

Patientens förutsättningar för egenvård

Välj

☐ Patienten har kognitiva förutsättningar för att ta ansvar för sin egenvård på ett säkert sätt

☐ Patienten har inte kognitiva förutsättningar för att ta ansvar för sin egenvård på ett säkert sätt

☐ Patienten har fysiska förutsättningar för att utföra sin egenvård på ett säkert sätt

☐ Patienten har inte fysiska förutsättningar för att utföra sin egenvård på ett säkert sätt

☐ Patienten har psykiska förutsättningar för att utföra sin egenvård på ett säkert sätt

☐ Patienten har inte psykiska förutsättningar för att utföra sin egenvård på ett säkert sätt

☐ Patienten har närstående eller annan person som kan utföra egenvården på ett säkert sätt

☐ Patienten har inte närstående eller annan person som kan utföra egenvården på ett säkert sätt

0 / 8

Skaderisk i samband med egenvården

☐ Ja ☐ Nej

Samråd egenvård

Välj

☐ Bedömningen görs i samråd med patienten.

☐ Bedömningen görs i samråd med närstående.

☐ Bedömningen görs i samråd med socialtjänsten.

☐ Bedömningen görs i samråd med ansvarig befattningshavare hos annan aktör.

0 / 4

Planering av egenvård

Ansvarig för bedömning och beslut

Beslut gäller från och med

Beslut gäller till och med

Egenvårdsåtgärder

Egenvård utförs av

Välj

- ☐ Patient
- ☐ Närstående
- ☐ Vård- och omsorgspersonal
- ☐ Annan

0 / 4

Kommentar

Information och instruktion

Bilaga 2

Cosmic- Egenvårdsbedömning och planering	
All nedanstående information måste fyllas i för att egenvårdsbedömningen/planeringen ska vara komplett.	
Bedömning av egenvård	
Patientens behov av egenvård	Här dokumenteras vilken åtgärd som har bedömts som egenvård
Patientens förutsättningar för egenvård	Här dokumenteras om den enskilde själv eller med hjälp av någon annan ska utföra egenvården
Skaderisk i samband med egenvård	Ja/nej-skriv gärna en kommentar till valet för att vara extra tydlig. Komplettera med information under sökordet "Kontaktuppgifter vid komplikationer"
Planering av egenvård	
Egenvård utförs av	Här kan flera alternativ anges. Om man väljer "Vård och omsorgspersonal" eller "Annan", bör kommentarsfältet användas för att ange ytterligare information. Exempelvis kan man specificera att egenvården planeras att utföras av personalen på det boende där patienten bor.
Information och instruktion	Här dokumenteras hur information och instruktioner till de som ska utföra egenvården ska ges. Även frekvens (antal gånger per dag/vecka) och tidsåtgång per tillfälle anges här.
Kontaktuppgifter vid komplikationer	Vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas, om den enskilde har drabbats av eller riskerar att drabbas av skada eller sjukdom i samband med egenvården.
Åtgärder vid förändrad situation	Vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas, om den enskildes situation förändras.
Uppföljning av egenvårdsbedömning	Hur och när bedömning av egenvården ska följas upp. När en omprövning av egenvården ska göras och vem som ansvarar för det.

Dokumentnamn: Egenvård-Samverkan mellan kommunerna och regionen i Gävleborg län**Dokument ID:** 09-896929**Giltigt t.o.m.:****Revisionsnr:** 1